

TÜRKAK ve CE İşaretlemesi

Atakan Baştürk
TÜRKAK Genel Sekreteri

Dünyada son yıllarda gündemde bulunan CE işaretlemesi konusu tam olarak anlaşılmadığı için henüz ülke gündemindeki yerini layığıyla alamamıştır. CE işaretlemesi Avrupa Birliği'nin Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamındaki 23 adet ürün ve ürün grubuna üye ülkeler ile aday ülkelerde konulması zorunlu olan bir işarettir. Bu işaret, iliştiirildiği ürünün insanlara, çevreye ve doğaya zararsız olduğunu ve teknik emniyetinin yeterliğini göstermektedir.

Avrupa Birliği ile imzalanan Gümrük Birliği anlaşması ile taahhüt edilen CE işaretlemesinin, 2000 yılı sonunda yurt içinde üretilen ürünlere de uygulanacağı hükmü muayene, deney ve belgelendirme hizmeti verecek olan uygunluk değerlendirmesi altyapısının yeterince sağlanamaması nedeniyle yerine getirilememiş ve 2001 yılı sonunda anılan hükmün uygulanacağı bildirilmiştir. Bu hüküm ile mevzuat uyumu konusunda AB ile eşdeğer hale gelinmesi taahhüt edilmiş olmaktadır.

Ürünlerin teknik emniyeti konusunun önemli bir altyapı unsuru

Elektrikli Teçhizat ile İlgili Yönetmelik 11 Ocak 2002 tarih ve 24637 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve yürürlük tarihi 11 Ocak 2003 olarak belirlenmiştir. Bunun anlamı, bu tarihten sonra, bu alandaki ürünlerin "CE İşareti" iliştiirmediği takdirde, yalnızca yurt dışı piyasaya arz edilemeyeceğidir.

olan uygunluk değerlendirme kuruluşları ülkemizde henüz yeterli sayıya ulaşmış değildir. Bu kuruluşların ilgili AB standartlarına göre yapılanmaları gerekmektedir. Türk Akreditasyon Kurumu'nun (TÜRKAK) faaliyete geçmesi ile ürünlere ilişkin deney hizmeti veren laboratuvarlar ile muayene ve belgelendirme kuruluşları başvuruda bulunmaları halinde Avrupa Birliği'nin ilgili standartlarına göre denetlenerek akredite edilmektedirler.

Günümüzde CE işaretlemesi ile ilgili yeterli altyapı henüz tam olarak oluşturulmamış olmasına rağmen kısa adı Çerçeve Kanun olan "Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına dair Kanun"un TBMM'de kabul edilerek yayınlanmış olması ve anılan kanunla ilgili olan yönetmeliklerin çoğunun yayınlanmış olması ve 2003 yılı içinde peyderpey yürürlüğe girecek olması olumlu bir adım olarak görülmelidir.

Üreticilerimiz arasında, anılan kanunun yayımlanması ile CE işareti uygulamasının hemen başlayacağı gibi bir yanlış anlaşılma söz konusudur. CE işareti uygulamasının başlayabilmesi için Yeni Yaklaşım Direktiflerinde bahsedilen 23 adet ürün ve ürün grubuna ilişkin teknik yönetmeliklerin ilgili Bakanlıklarca hazırlanarak yayımlanmasını müteakip yürürlüğe girmesi ve bunlara ilişkin tüm mevzuatın yönetmeliklerle uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Bu ürünlerin teknik emniyeti haiz olarak piyasaya verilmesinden ilgili Bakanlıklar sorumludur.

Yeni Yaklaşım Direktiflerini uy-

gulamaktan sorumlu olan Bakanlıklar, konuyla ilgili olarak TÜRKAK ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) ile işbirliği içinde bulunarak uygunluk değerlendirme kuruluşlarını AB standartlarına uygun olarak denetlemek veya denetimini yaptırmak durumundadırlar.

İlgili düzenleyici kuruluşların (Bakanlıkların), TÜRKAK ile işbirliği yapmaksızın onaylanmış kuruluş (notified body) belirlenmesi ve AB' ye bildirim için işlem yapması yanlış neticeler ortaya çıkaracaktır. TÜRKAK' tan akredite olmuş olan uygunluk değerlendirme kuruluşlarının verecekleri belgelerin ve deney sonuçlarının uluslararası kabul görme sürecinde bulunması sebebiyle CE işaretlemesi konusunda Avrupa Birliği'nde herhangi bir sorunla karşılaşılmayacaktır.

Bu bakımdan ilgili Bakanlıklarımızın Türk Akreditasyon Kurumu'nun denetim ve değerlendirme kabiliyetinden istifade etmeleri en uygun çözüm olarak görülmektedir.

İlgili Bakanlıkların CE işaretlemesi ve ürünlere dair teknik mevzuatın diğer uygulanma şekilleri konularında müstakil olarak yapmakta oldukları çalışmaların, DTM'nin koordinasyonunda ilgili tarafların ve uygunluk değerlendirme kuruluşlarının bilgilendirilmesi ve hazır hale getirilmelerini sağlamak amacıyla bir Ulusal Uygunluk Değerlendirmesi Kurulu veya Komitesi oluşturularak daha etkin olarak sürdürülmesi bir gerekliliktir.

Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) uygunluk değerlendirme

dirme kuruluşlarının nitelik ve yeterliliğini belirleyen denetim ve değerlendirme işlemlerinin uluslararası tanınabilirliğinin ilk adımı olarak Avrupa Akreditasyon Birliği'ne (EA) üye olmak için gerekli şartları oluşturmuştur.

Avrupa Akreditasyon Birliği (EA), TÜRKAK'ın tam üyelik başvurusunu inceleyerek gündemine almış ve 27-28 Kasım 2002 tarihinde Danimarka'nın başkenti Kopenhag'ta toplanan EA Genel Kurulu'nun 28 Kasım tarihli toplantısında yapılan oylama sonucu TÜRKAK'ın EA'ya tam üyeliği kabul edilmiştir.

Kopenhag'ta yapılan Avrupa Akreditasyon Birliği (EA) Genel Kurulu'nda Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK)'nın bu başarısı Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde çok önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin akreditasyon kuruluşlarının üye olduğu Avrupa Akreditasyon Birliği (EA), Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarının tüm Avrupa'da ortak standartlara göre yapılandırılması, denetlenmesi ve gözetim altında tutulmasını sağlayan bir oluşum olarak AB bünyesinde önemli bir yer tutmaktadır.

TÜRKAK'ın bundan sonraki en büyük hedefi, 2003 yılının ikinci yarısında sonra Avrupa Akreditasyon Birliği ile Karşılıklı Tanıma Anlaşması'nı (MLA) imzalayarak, Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği'ne (ILAC) üye olmaktadır.

Bununla beraber CE işaretlemesi için gereken muayene, deney ve

belgelendirme hizmetlerini sunmak üzere onaylanmış kuruluşların belirlenmesi amacıyla TÜRKAK tarafından - ilgili Bakanlıkların görevlendirmesi ile - verilecek denetim hizmetinin AB tarafından kabul edilmesi için bir ön şart mevcut değildir. CE işaretlemesinde görev alacak Onaylanmış Kuruluşların atanmasında tüm yetki ve sorumluluk ilgili Bakanlıklar ve düzenleyici kurumlardadır.

Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından hazırlanan ve 29 Haziran 2001 tarihinde kabul edilen 4703 sayılı "Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun"a istinaden hazırlanan "Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik" in 4. maddesi "Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara İlişkin Esaslar" başlığı altında, uygunluk değerlendirme kuruluşu ya da onaylanmış kuruluşların taşıması gereken özellikleri ele almaktadır.

Sözkonusu madde de "Türk Akreditasyon Kurumu veya Avrupa Akreditasyon Birliği ve bu Birliğin karşılıklı tanıma anlaşması yaptığı diğer bölgesel akreditasyon kuruluşlarına üye akredite kuruluşlarca akredite edilmiş olan uygunluk değerlendirme kuruluşu ve onaylanmış kuruluşların gerekli şartları taşıdıkları kabul edilir" denmektedir.

Buna göre; ilgili kamu otoriteleri, kendilerine başvuruda bulunan bir uygunluk değerlendirme kuruluşunu akredite olmadan da onaylanmış kuruluş olarak atayabilirler.

Bu atamayı yapabilmek için ilgili kamu otoritesinin onaylanmış kuruluşlar için istenen şartların uygunluk değerlendirme kuruluşu tarafından sağlanıp sağlanmadığının denetlenmesi gerekmektedir.

TÜRKAK'ın EA üyeliği ve karşılıklı tanıma anlaşması imzalaması "gönüllü alanda yer alan" uygunluk değerlendirmesi kuruluşlarının akreditasyonunun uluslararası kabulü için gerekli bir şart durumundadır.

Bugün itibarıyla TÜRKAK'a toplam 25 uygunluk değerlendirme kuruluşu tarafından akreditasyon başvurusunda bulunulmuş olup, bunlardan 5 tanesi yapılan denetimler sonucunda yeterli görülerek akredite edilmişlerdir. Bu kuruluşlardan 2 tanesi sistem belgelendirme kuruluşu, 1 tanesi personel belgelendirme kuruluşu, 1 tanesi kalibrasyon laboratuvarı, 1 tanesi ise muayene kuruluşudur.

Diğer başvurularla ilgili akreditasyon prosedürleri devam etmektedir. Gerçekleştirilen akreditasyon denetimlerinde Avrupa Akreditasyon Birliği'nin denetçilerinden ağırlıklı olarak istifade edilmiş ve toplam 10 yabancı 5 tane de yerli denetçi kullanılmıştır. TÜRKAK yapacağı denetimlerde kullanacağı yerli denetçilerin eğitimine devam etmekte olup 2003 yılı sonundan itibaren tamamen yerli denetçi kullanılabilirliği için gayret sarfedilmektedir.

Türk Akreditasyon Kurumu'nun yapmış olduğu faaliyetlerin uluslararası alanda yer bulması gerekmektedir. Bu nedenle TÜRKAK yapılanmasını akreditasyon

kuruluşlarının uyması gereken şartları ifade eden ancak henüz yürürlüğe girmemiş olan ISO/IEC 17011 standardına göre gerçekleştirmiş ve bu standarda göre yapılan dünyadaki tek akreditasyon kuruluşu olma niteliğindedir.

Teknik mevzuatın çatısını oluşturan "Çerçeve Kanun"un TBMM'de kabul edilmesini müteakip, CE işareti ile ilgili direktiflerin büyük bir kısmı, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarımız tarafından yönetmelik olarak hazırlanmış ve 14 tanesi Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlük tarihleri belirlenmiştir. Söz konusu Yönetmeliklerin hemen hemen tamamının yürürlük tarihi olarak 2003 yılının çeşitli ayları belirlenmiştir.

Yayımlanan 14 Yönetmelikten Sanayi ve Ticaret Bakanlığının sorumluluğu dahilinde bulunan "Belirli Gerilim Sınırları Dahilinde Kullanılmak Üzere Tasarlanmış Elektrikli Teçhizat ile İlgili Yönetmeliği" ele aldığımız takdirde; bu Yönetmelik 11 Ocak 2002 tarih ve 24637 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve yürürlük tarihi 11 Ocak 2003 olarak belirlenmiştir. Bunun anlamı, bu tarihten sonra, bu alandaki ürünlerin "CE İşareti" iştirilmediği takdirde, yalnızca yurt dışı değil, yurt içinde de piyasaya arz edilemeyeceğidir.

Üreticilerin bu durumu göz önünde bulundurarak, faaliyet alanları ile ilgili Yönetmelikleri inceleyip, yürürlük tarihini de göz önünde bulundurarak, gerekli hazırlıklarını yapmaları gerekmektedir.

Yönetmeliklerin yürürlüğe gir-

mesini takiben, yetkili Bakanlıklar tarafından CE işareti ile ilgili uygunluk değerlendirmesi hizmeti verecek olan onaylanmış kuruluşlar atanacaktır. Bu aşamada, Yetkili Bakanlıkların, "Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara İlişkin Esaslar Yönetmeliği"nin 8. maddesinde yer alan TÜRKAK tarafından akredite edilmiş olmanın, onaylanmış kuruluş olarak atanmak için gerekli şartları büyük ölçüde yerine getirmiş olma anlamını taşıyacağı hükmünü gözönünde bulunduracakları kabul edilmektedir.

Kısaca; onaylanmış kuruluşlar, yeni yaklaşım direktiflerinin uygulanmasından sorumlu olan Bakanlıklar tarafından atanarak AB Komisyonuna bildirilecektir. Onaylanmış kuruluşun akredite bir kuruluş olması, yeterliliklerini ispatta delil olarak kabul edilecektir.

TÜRKAK kuruluşundan bugüne kadar olan dönemde, çalışma planında yer alan faaliyetlerini aksatmadan yerine getirme çalışmalarını sürdürmektedir.

Bulunulan her platformda akreditasyon konusunda sağlanan gelişmeler ile bundan sonrası için yapılması gerekenler kamuoyunun dikkatlerine sunulmaktadır. Bulduğumuz noktada, CE işareti ile ilgili uygunluk değerlendirme kuruluşlarının, hazırlıklarını tamamlamaları ve akreditasyon için başvuruda bulunmaları gerekmektedir.

Bu şekilde yetkili Bakanlıkların "Onaylanmış Kuruluş" atamalarında öncelik elde edebileceklerinin düşünülmesi yanlış olmayacaktır.